تۆنەبىكى پاجىئە

مۇھەممەت ئىمىن قۇربانى

(تارىخىي ئەسلىمە)

ئېلكىتاب ياسىغۇچى : <<ئۇيغۇر ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى>>دىن ئۇيغۇر ئوغلى
ئېلكىتاب تارقاتقۇچى : ئۇيغۇر ئېلكىتاب تورى
www.uyebook.com ياكى www.uyebook.cn
ماتېرىيال مەنبەسى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتى
http://www.orkhun.com
تورغا يوللىغۇچى : ئورخۇن ئۇيغۇر تارىخى تور بېتىدىن niyazdixan ئەپەندى

تۆنەبىكى پاجىئە

مۇھەممەت ئىمىن قۇربانى

(تارىخىي ئەسلىمە)

مەن دىۋىزىيە باش شتابىدا ئىشلەيتتىم . بۈگۈن ئادەت بويىچە سائەت سەككىزگە ئۆلگۈرۈپ خىزمەتكە چىققىنىمدا ، باش شتابنىڭ ئىچىدە كەيپىيات باشقىچە ئىدى . سەككىز چوڭ باشقارمىنىڭ خادىملىرى تېخى ئىشقا چۈشمەي ، بۆلۈملىرى ئالدىدىكى گۈللۈك ئەتراپىدا توپلىشىپ تۇرۇشاتتى . ئۇلارنىڭ كەيپىياتلىرى چۈشكۈن ، نېمىدىندۇر ھودۇقۇپ تۇرغاندەك قىلاتتى . ئەتراپقا نەزەر سالسام ھەربىي سوت باشقارمىسى خادىملىرى جىددىيلىشىپ ، پىتراپ قېلىشقانىدى . مەن نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى بىرەر كىمدىن سورىيالماي ، بۆلۈمگە كىرسەم باشلىقىم يوق ئىكەن . خىزمەتداشلىرىمۇ سىرتتا ئىدى . شۇ ئارىدا بىر دوستۇم بۆلۈمگە كىرىپ قالدى . ئۇ مېنىڭ سوئالىمغا :

- بۈگۈن كېچە شەھەرنىڭ باش قازىسى ، كاتتا ئۆلىما ئابدۇغوپۇر داموللا سۈيقەست بىلەن

ئۆلتۈرلىپتۇ .... – دەپ جاۋاب بەردى .

ـ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ گاڭگىراپ قالدىم . ئۇنىڭ بىلەن ئاخشام سائەت 10 لاردا سىجاڭنىڭ قېشىغا كىرىپ كېتىۋاتقىنىدا ئۇچراشقان ئەمەسمىدۇق !

ئەسلى ۋەقە مۇنداق بولغانىكەن : ئابدۇغوپۇر داموللا ئاخشام مەھمۇت سىجاڭ بىلەن خېلى ئۇزاق سۆھبەتلىشىپتۇ . سائەت 12 ئەتراپىدا قايتماقچى بولۇپتۇ . مەھمۇت سىجاڭ داموللىنى ئۆز بېغىغا ئاپىرىپ قويۇشقا ئەسكەر قوشۇپ بەرمەكچى بولغان بولسىمۇ ، داموللا ئۆزىنىڭ ئادىمى بارلىقىنى ئېيتىپتۇ ۋە ئات يېتىلگۈچىسى بىلەن دىۋىزىيە شتابىدىن چىقىپ ، ھېيتگاھ ئارقىلىق يارباغ دەرۋازىسىغا كەپتۇ . دەرۋازىۋەن ئەسكەر خۇددى داموللىنىڭ كېلىشىدىن خەۋىرى بار كىشىدەك دەرۋازىنى ئېچىپ بېرىپتۇ . ئابدۇغوپۇر داموللا تۆمەن دەرياسىنىڭ 1 – كۆۋرۈكىدىن ئۆتۈپ 2 – كۆۋرۈك ئارىلىقىدىكى بوش جاينىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلگەندە ، بىر قوراللىق ئادەم چىقىپ ، ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇپ ، داموللا ھاجىنىڭ ئادىمىنى ئېتىپ ياريدار قىلىپتۇ – دە ؟ داموللىنى ئاتتىن يىقىتىپ ، ئاغزىنى يىرتىپ ، تىللىرىنى كېسىپ ئۆلتۈرىۋېتىپتۇ . ئوق ئاۋازىنى ئاڭلاپ ساقچىلار يېتىپ كەلگەندە قاتىل ئالللقاچان قېچىپ كېتىپتۇ .

مەن ئەھۋالنىڭ تەپسىلاتىنى ئاڭلىغاندا ئانچە ئەجەپلىنىپ كەتمىدىم . چۈنكى ، تۈنۈگۈن چۈشتىن كېيىنكى ئەھۋالنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن ، گەپ – سۆزلەرنى ئۆز قۇلقىم بىلەن ئاڭلىغان بولغاچقا ، ئۇنى كىم ئۆلتۈرگەنلىكى كۆڭلۈمگە ئايان بولغانىدى . لېۋىنى قاتتىق چىشلىدىم . چۈنكى بۇ كىچىك مەسىلە ئەمەس – دە ! ئۆلگۈچى بىلەن ئۆلتۈرگۈچىنىڭ ھەر ئىككىسىلار تەسىرى چوڭ كىشىلەر ئىدى .

1936 – يىلى 6 – ئاينىڭ 20 – كۈنى مەن بىر خىزمەتدىشىم بىلەن سىرتتىن قايتىپ كەلگىنىمدە ، شتاب ئاشخانىسىدا تاماق يېيىلىپ بولغانىكەن . بىزگە ئېلىپ قويغان پولونى ئېلىپ ، ئاشخانا زالىدا يېيىشكە باشلىدۇق . شۇ ئارىدا مەھمۇت سىجاڭ ئابدۇغوپۇر داموللىنى باشلاپ كىرىپ كەلدى . ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ئۇرۇمچىلىك مەھمۇت ئەپەندى دېگەن كىشى بىلەن شەھەرلىك ھۆسەنجان

ھاجىمۇ كىرىپ كېلىشتى . ئۇلار تاماق يېگەچ خوشال پاراڭلىشىۋاتاتتى . تاماق يېيىلىۋاتقان چاغدا سىجاڭ توساتتىن جىملىقنى بۇزۇپ :

ـ داموللا ! ئەتىگەن يوقلاتسام يوق ئىكەنسىز . قەيەرگە بارغانىدىڭىز ؟ ـ دەپ سورىدى .

ـ سىجاڭ جانابلىرى ! پېشىشەھەرگە چىققانىدىم .

ـ ئۇ يەردە نېمە ئىشىڭىز بار ئىدى ؟

ـ تۈنۈگۈن لۇ سىلىڭ جانابلىرى بىزنىڭ باغقا چىققانىكەن . مەن يوق بوپ قېلىپ ، قۇرۇق قول قايتىپ كېتىپتۇ . ئالايىتەن چىققانغا قاراپ گەپ – سۆزى بار بولسا كېرەك ، دەپ ئويلاپ بۈگۈن ئۇنىڭ ھوزۇرىغا چىققانىدىم . گەپ – سۆزى يوق ئىكەن . كۆڭلى بىزنىڭ باغقا تارتىپ ، ساياھەت قىلغىلى چىققانىكەن ئۇرۇمچىگە قاچان ماڭىسىز دېگەنىدى ، بۈگۈن ماڭىدىغانلىقىمنى ئېيتىپ خوشلىشىپ قايتىپ كىردىم .

داموللا ھاجىنىڭ خىجالەت ئارىلاش جاۋاب بېرىشى سىجاڭنى گۇمانلاندۇردى بولغاي ، سىجاڭنىڭ چىرايى ئۆزگەردى .

ـ بىراۋ بىراۋنىڭ ئۆيىگە تاماشا ئۈچۈن چىققانىكەن ، ئۇنىڭ كەينىدىن خوشامەت قىلىپ چىقىش سىزدەك كىشىلەرگە لايىق كېلەمدۇ ؟ بۇ پۈتۈنلەي خوشامەت بولماي نېمە ؟ سىز ئەسلىدە چوڭ خوشامەتچى بولغانلىقىڭىز ئۈچۈن ئون كىلومېتىرلاپ يول يۈرۈپ خوشامەت قىلىپ چىقىپسىز – دە ! – دېدى سىجاڭ .

مەھمۇت سىجاڭ ئۇنىڭ يۈزىدىكى تەر تامچىلىرىنى ياغلىق بىلەن سۈرتۈۋېتىپ ، مۇغەمبەرلىكنى ئىشقا سالماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى بايقاپ قاپىقىنى تۈردى ، ئۇنىڭ بۇغداي ئۆڭلۈك چىرايى جىددىيلەشتى ، كۆزلىرىدىن ئوت چاقناشقا باشلىدى .

ـ داموللا ! سىز ئالىم ، ئۆلىما كىشى ، شەھەرنىڭ باش قازىسى . ئېيتىڭا سىزدە خوشامەتچىلىك قاچان تۈگەيدۇ ؟ بەندىنىڭ سايىسىدە تەلمۈرۈپ كۈن كەچۈرۈشتىن باشقا ھاياتلىق يولى سىزگە تېپىلمامدۇ ؟ ۋۇجۇدىڭىزدىكى قۇللۇق تەبىئەت قاچان ئۆزگىرىدۇ ؟

ئابدۇغوپۇر داموللا قوشۇقنى لىۋىگە تەككۈزگىنىچە قېتىپلا قالدى . مەھمۇت سىجاڭ ئادىتى بويىچە بۇرنىنى " قىخ – قىخ " قىلىپ 2 – 3 قېتىم قېقىۋېتىپ ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى . ئۇ ئەرەبچە بىرنەچچە جۈملىنى ئوقۇپ :

ـ ئېيتىپ بېقىڭا ! بۇ ئىبارىلەرنىڭ مەنىسى نېمە ؟ ـ دەپ سورىدى .

داموللىنىڭ چىرايى سارغىيىپ كەتتى .

ـ دىن ۋاقتى كەلگەندە گويا بىر كۆيۈۋاتقان چۆچۈلگا ئايلىنىدۇ ، ئۇنى تۇتۇشتىن قورققانلار دىنىنى تۇتالمايدۇ ، دېگەنلىك بولىدۇ ، ـ دېدى داموللا دۇدۇقلاپ .

ـ بۇ كىمنىڭ سۆزى ؟

ـ پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزى .

ـ سىز ئۇنى ئوقۇغانما ؟

ـ ئەلۋەتتە ئوقۇغان ، بۇ مەشھۇر ھەدىسلەردىن .

ـ ئوقۇغان بولسىڭىز نېمە ئۈچۈن ئەمەل قىلمايسىز ؟ سىز ئۆلىما تۇرۇقلۇق ئەمەل قىلمىسىڭىز ، ئۇنىڭ " مۇكاپاتى " نېمە بولۇشى كېرەك ؟ داموللا بىرنېمە دېمەكچى بولدىيۇ لېكىن تىلى سۆزگە كەلمىدى .

ـ ماقۇل بۇمۇ تۇرۇپ تۇرسۇن ، ـ دېدى مەھمۇت سىجاڭ ، ـ ئۆتكەن كۈنى سىز ماڭا : سىز ھەربىي ئادەم ، مەمۇرىي ئىشقا ئارىلاشسىڭىز بولمايدۇ ، پۈتۈن سۆزنى مەن قىلىمەن ، دەپ ، مېنى سۆزلەشتىن توستىڭىز . ئەجەبا ۋاقتى كەلگەندە گەپ قىلماي جىم ئولتۇرىۋالدىڭىز . سىز ئالىم ، ئۆلىماغۇ . ھەق سۆزنى سۆزلەش سىزنىڭ بۇرچىڭىز ئەمەسمىدى ؟ قېنى ئېيتىپ بېقىڭا ، ھەققانىي ئىشلارغا قارشى سىز نېمە دېمەكچى ۋە نېمە قىلماقچى ؟ .....

سۆز بۇ يەرگە كەلگەندە ، مەھمۇت سىجاڭنىڭ غەزىپىدىن بىزنىمۇ سۈر بېسىپ ، چىقىپ كېتىشكە جۈرئەت قىلالمىدۇق . مېھمانلار ئارىسىدىكى ھۆسەنجان ھاجىمۇ يېنىدىلا مەھمۇت سىجاڭدىن قاتتىق تەنبىھ ئاڭلىغاچقا ، ئۇنىمۇ تىترەك باستى . ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ زەپەردەك ساپسېرىق چىرايىدىن قان قېچىپ مۆردىدەك تاتىرىپ كەتتى . مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئاچچىقى سەل يانغاندىن كېيىن ،

داموللىمۇ ئۈستىدىن بىر يوغان تاش چۈشۈپ كەتكەندەك بىر ئاز يىنىك نەپەس ئالدى ۋە ئاغزىدىكى ئاشنى يۇتۇۋېتىپ ، ئۆزۈن ئاقساقاللىرىنى بويلاپ تامچىلاۋاتقان تەرلىرىنى سۈرتتى .

مەھمۇت سىجاڭ ھەمراھلىرى بىلەن چىقىپ كېتىۋېتىپ سورىدى :

- داموللا ئۈرۈمچىگە قاچان ماڭىسىز !

- بۈگۈن كەچقۇرۇن يۇرۇپ كېتىمەن دەۋاتىمەن .

- ئانداق بولسا بىر سوۋغىتىم بار ئالغاچ كېتەرسىز .

مەرھۇم ئابدۇقادىر داموللىنىڭ ئەسەرلىرىدىن " ئاقائىدە زۆرۈرىيە " بىلەن " ئىبادەتى ئىلامىيە " دېگەن كىتابلارنى قەشقەر مەتبەئەسىدە 12 مىڭ نۇسخا باستۇردۇم . شۇنى ئېلىۋېلىپ ، پەيزىۋاتتىن باشلاپ ، ئۈرۈمچىگە بولغان يول ئۈستىدىكى يۇرتلارنىڭ بارلىق مەكتەپلىرىگە تارقىتىپ بېرىسىز . مۇدىر مۇئەللىملەرگە قاتتىق تاپىلاڭ ، ئوقۇغۇچىلارغا ئوبدان ئۆگىتىپ ، بىلدۇرسۇن .

\+ \+ \+ \+

مەھمۇت سىجاڭنىڭ داموللىنى شۇنچە قاتتىق ئەيىبلىشى كۈتۈلمىگەن ئىش ئىدى . ئەمما داموللىنىڭ قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ گارنىزون قوماندانى لوبىنىڭ قېشىغا چىققانلىقىنى ھەقلىق ئەيىبلىگەنىدى . چۈنكى ئۇ ۋىلايەتنىڭ باش مەنسەپدارى بولغان بىلەن قۇۋ ، مەككار ئادەم ئىدى . ئۇنىڭ ھەرقېتىم كونىشەھەرگە كىرگەندە قىلغان شۇملۇقلىرى ھەممىگە ئايان ئىدى .

شۇ كۈنى نۆۋەتچىلىكىمنى تۈگىتىپ ، كەچ سائەت 10 دە ئىشتىن چۈشتۈم ، ئۆيگە كېتىۋاتقىنىمدا ۋادەك ئالدىدا داموللا ھاجىغا ئۇچراپ قالدىم ، باش نۆۋەتچى ئۇنى سىجاڭنىڭ قېشىغا باشلاپ كىرىپ كەتتى . ئۆيگە يېنىپ كىرىپمۇ : " ھەربىي باشلىق بىلەن دىنىي باشلىق ئوتتۇرىسىدا ئەجەب بىر كۆڭۈلسىزلىك يۈز بەردى ! " دەپ ئويلاپ كەتتىم .

شۇ ئاخشىمى تاغامنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ، بارلىق ئەھۋاللارنى سۆزلەپ بەردىم . تاغام ئوقۇمۇشلۇق ئادەم ئىدى .

- ئۇ راستىنلا قورقۇنچاق ئادەم ، - دەپ گەپ باشلىدى تاغام ، - پەيتنى تاپقاندا كۆككە

ئۆرلەيدىغان ، ۋاقتى كەلگەندە چاشقاننىڭ تۆشۈكىنى ئىجارىگە ئالىدىغان زات . 1933 – يىلى 9 – ئاۋغۇستتىكى ئەھۋالدىلا ئۇنىڭ مەۋقەسى بەلگىلىنىپ بولغانىدى . ئۇ ئەسلىدە مەرھۇم تۆمۈر سىجاڭنىڭ يېقىن مۇقەررەبلىرىدىن ئىدى . تۆمۈر سىجاڭ ئۇنى ئالىم ، ئۆلىما دەپ ئىززەتلەپ ئۆز يېنىدىن ئورۇن بەرگەن ، قەشقەرگە باش قازى ھەم ئۆزىگە مەسلىھەتچى قىلىپ بەكمۇ ھۆرمەتلىگەنىدى . لېكىن ۋاقتى كەلگەندە ئۇ ۋاپاسىزلىق قىلدى . تۆمۈر سىجاڭنى ماجەنساڭنىڭ ئادەملىرى سۇيىقەست بىلەن ئۆلتۈرگەندە ، ئۇ ۋاپادارلىقنى كۆرسەتمەي ، بىر بۇلۇڭغا مۆكۈۋالدى . بۇنىڭ ئورنىغا سىلىم ئاخۇن خەلپىتىم قازىلىق سۈپىتى بىلەن ئوتتۇرىغا چىقىپ ماجەنساڭلارنى ئەيىبلىدى .

- ئۆكام ! يېقىندا ئۇرۇمچىدىن بىرنەچچە ۋەكىل ئۇيغۇر ئۇيۇشمىسىدىن ھىساب ئالمىز ، دەپ كېلىشىپتىكەن . لېكىن ، ئۇيغۇر ئۇيۇشما ھىساب بېرىشنى رەت قىلغانلىقتىن تالاش – تارتىش يۈز بېرىپتۇ . ئېھتىمال ئابدۇغوپۇر داموللا ئۇلارغا سۆز قىلىشنى ھۆددىگە ئالغا بولسا كېرەك ، ئەمما مەجلىستە گەپ قىلماي ئولتۇرىۋالغانلىقتىن ، مەھمۇت سىجاڭنىڭ غەزىپى كېلىپ ، باشقا گەپ قىلمايلا " ھىسابنى مانا مۇشۇ بېرىدۇ ! " دەپ تاپانچىسىنى شىرە ئۈستىگە جاققىدە تاشلاپ ، مەجلىستىن چىقىپ كەتكەن . شۇنداق قىلىپ ، نەچچە كۈنلۈك تالاش – تارتىشنى تاپانچا ھەل قىلغانىدى .

\+ \+ \+

ئابدۇغوپۇر داموللا ئەسلى پەيزىۋات ناھىيەسىنىڭ شاپتۇل يېزىسىدىن بولۇپ ، شۇ يېزىدا ساۋاتىنى چىقارغاندىن كېيىن ناھىيىدە ۋە قەشقەردە مەدرىسلەردە ئوقۇغان . 20 – ئەسىرنىڭ باشلىرىدا بۇخاراغا بېرىپ ئوقۇغان ۋە سەئۇدى ئەرەبىستانغا بېرىپ ھەج قىلىپ كەلگەن . قايتىپ كەلگەندىن كېيىن پەيزىۋاتتا قازى ، قەشقەرگە كېلىپ مۇدەررىس بولغان . ئۇنىڭ بەختىگە مىلادىيە 1914 – يىلى قەشقەرنىڭ شەيخۇلئىسلامى ۋە بۈيۈك ئۆلىماسى باۋدۇن مەخدۇم ۋاپات بولۇپ ، ھوقۇق ئاخۇنبايوف ئۆمەرنىڭ قولىغا ئۆتۈپ قالدى . ئابدۇغوپۇر داموللا دەرھال ئۆمەر باينىڭ ئىشكى ئالدىدىكى چاسۇ (چارسۇ) مەدرىسىگە ئىمام ۋە مۇدەررىس ، كېيىنكى كۈنلەردە " خانلىق

مەدرىسىگە مۇدەررىس بولدى .

ئابدۇغوپۇر داموللا يېتىشكەن ئالىم بولغانلىقتىن مۇدەررىسلىك قىلىش داۋامىدا نۇرغۇن تالىپلارنى ئوقۇتۇپ ، نۇرغۇن كىشىلەرنى سۆزمەنلىكى بىلەن ئۆزىگە جەلب قىلغان . شۇنىڭ بىلەن " شاپتۇل ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجى دەپ تونۇلغان . ئەينى چاغدىكى دوتەي ماشياۋۋۇنىڭمۇ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغان . 1933 – يىلى قەشقەر شەھىرى دېھقان ئىنقىلاپچىلارنىڭ قولىغا ئۆتۈپ سىجاڭ تۆمۈر ئېلى ھوقۇق يۈرگۈزگەن چاغدا ئابدۇغوپۇر داموللا تۆمۈر سىجاڭنىڭ يېقىنىغا ئايلىنىپ ، قەشقەرنىڭ باش قازىلىقىغا كۆتۈرۈلگەن . كېيىن سابىت داموللا ھاكىمىيەت بېشىغا چىققاندا ئۇنىڭ ئامىتى قېچىپ ، كونا ھېسابلارنى بېرىشكە قىستالدى . ئۇ ئىككى تەرەپنىڭ قاتتىق بېسىمىغا ئۇچرىدى : خوتەن تەرەپ 1933 – يىلى 7 ـ ، 8 – ئايلاردا خوتەن ئەمىرلىرى بىلەن تۆمۈر سىجاڭ ئارىسىدا يۈز بەرگەن ئۇرۇشنىڭ پارتلىشىغا ئابدۇغوپۇر داموللا سەۋەبچى ، ئۇنى دارغا ئېسىش كېرەك ، دەپ قارايتتى . سابىت داموللا تەرەپ مەشھۇر ئالىم ئابدۇقادىر داموللا ھاجىنىڭ ئۆلتۈرۈلىشىدە ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجىنىڭ قولى بار . ئۇنىڭدىن قىساس ئېلىش كېرەك دەپ قارايتتى . شۇ چاغلاردا قەشقەردە " ئابدۇغوپۇر داموللا دارغا تارتىلمىش " دېگەن پاراڭمۇ كەڭلا تارقالغانىدى . لېكىن ، ماجۇڭيىڭنىڭ ئادەملىرى قەشقەرگە باستۇرۇپ كېلىشى بىلەن داموللا بۇ بالا قازالاردىن قۇتۇلۇپ قالدى .

ماجۇڭيىڭ باسمىچىلىرى قەشقەردە دەۋران سۈرگەن يېرىم يىل داۋامىدا ، ئۇ قېچىپ يۈرۈپ جان ساقلىدى . 1934 – يىلى 7 – ئايدا ئۇنىڭ يۇلتۇزى ئېگىز كۆتۈرۈلدى . سىجاڭ مەھمۇت مۇھىتى قەشقەرگە كەلگەندە ، ئابدۇغوپۇر داموللا ئۇنىڭ يېقىنى بولۇۋالدى . مەھمۇت سىجاڭ ئۇنى دىنىي ئۆلىما ، ئالىم دەپ ساندى . چۈنكى ، تۇرپان ئۆلىمالىرى ئىچىدە ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ شاگىرتلىرى كۆپ ئىدى . مەھمۇت سىجاڭ ئۇنى ھۆرمەتلەپ ، ئەتىۋارلاپ ئۆزىگە مۇشاۋۇر قىلىۋالدى . ھەممە ئىشتا ئۇنىڭ بىلەن كېڭەشتى . ھەتتا قەشقەر " مىللەت مەجلىسى " نىڭ رەئىسى قىلىپ تىكلىدى . شۇنىڭدەك 1935 – يىلى ئۇرۇمچىدە ئېچىلغان قۇرۇلتايغا قەشقەرنىڭ خەلق ۋەكىلى قىلىپ ئەۋەتتى . ئۇنىڭدىن كۆپ ئۇمىتلەرنى كۈتكەنىدى . لېكىن ، ئابدۇغوپۇر داموللا قۇرۇلتايدىن

قايتىپ كېلىپ ، خەلقنىڭ كۆتكىنىنىڭ ئەكسىچە ، ھۆكۈمەتنى ماختاپ ، شېڭ شىسەي ۋە ئۇنىڭ " ئالتە بۈيۈك سىياسەت " نى كۆككە كۆتۈردى . ئابدۇغوپۇر داموللا ئۇرۇمچىگە بارغاندا ھۆكۈمەت تەرەپتىن ئالاھىدە كۈتۈۋېلىنغانلىقىنى ، شېڭ شىسەينىڭ ئۇنىڭ ئالدىغا ئالاھىدە چىققانلىقىنى ، قايتقاندا ئۇزىتىپ قويغانلىقىنى ئاغزىدىن چۈشۈرمىگەندى . بۇ ھالدىن ھەممەيلەن گۇمانلانغانىدى .

\+ \+ \+

چۈشتىن كېيىن مەن دېڭىزبىيە شتابىدىكى خىزمەتداشلىرىم بىلەن بىرگە ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ ماتەم مۇراسىمغا قاتناشقىلى ماڭدىم . شەھەر خەلقى تۈمەن دەريا تەرەپكە سەلدەك ئېقىپ كېتىۋاتاتتى . بىز تۈمەن دەرياسىنىڭ 1 – كۆۋرۈكىدىن ئۆتكىنىمىزدە ، ئۇ يەردىن 2 – كۆۋرۈككىچە بولغان كەڭ ئارىلىقتىكى بوشلۇق ئادەم بىلەن تولغانىدى . كىشىلەرنىڭ چىرايىدىن خىلمۇ خىل روھىي ھالەت ئەكس ئېتىپ تۇراتتى . گاھىلار ھازا ئېچىپ يىغلىسا ، گاھىلار تاماشا كۆرۈۋاتقاندەك ھاڭۋېقىپ قاراپ تۇراتتى . قارا كالتەكلىك ساقچىلار ئامانلىق ساقلاپ يۈرەتتى . ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ جەستى ساھىلنىڭ ئوتتۇرىسىدا بورا ئۈستىدە ئاق خەسە بىلەن يېپىقلىق ياتاتتى . ئەتراپىنى قوراللىق ئەسكەرلەر قوغداۋاتاتتى . يان تەرەپتە سەللىلىك تالىپلار ئۇزۇن سەپ تارتىپ تۇراتتى . ئاياغ تەرەپتىرەك سىجاڭ مەھمۇت مۇھىتى بېشىغا سەللە ئوراپ ، ئۈستىگە ئۇزۇن تون كىيىپ ئۆرە تۇراتتى ، ئەتراپىدا قوراللىق مۇھاپىزەتچىلەر قوغداپ تۇراتتى . ئۇنىڭ چىرايى مەيۈس ، يوغان قارا كۆزلىرى ياشقا تولغانىدى .

ساھىلنىڭ باش تەرىپىدە " ئىزچى " ئوقۇغۇچىلار ئالا كالتەك تۇتۇپ تەرتىپ ساقلىماقتا . نېرىراقتا قەشقەر ۋىلايىتىنىڭ گارنىزون قوماندانى لوبىن بىلەن ۋالىي شۈيلەن ، شەھەر ھاكىمى ھەمدۇللا باشچىلىقىدىكى ئىدارە – ئورۇنلارنىڭ باشلىقلىرى سۆكۈت ئىچىدە ئۆرە تۇرۇشاتتى . شەھەرنىڭ قازى ، ئۆلىمالىرى يان تەرەپتە سەپ تۈزۈپ تۇراتتى .

6 – دېكابىرنىڭ 31 ـ ، 34 – پولكلىرى كېچىدىن تارتىپ قاتلىنى ئىزدەپ ، بۇ ئەتراپنىڭ

تىنچلىقنى ساقلاش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ، شامالباغ ، نەزەرباغ ، قوغان ئەتراپلىرىدا قوراللىق ھەرىكەتلەنگەنىدى .

بىز ئادەمنىڭ كۆپلۈكىدىن ئىلگىرىلەپ ماڭالماي ، كەلگەن يېرىمىزدە تۇرۇپ قالدۇق . كىشىلەر ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ ئۆلۈمى ھەققىدە تۈرلۈك مۇنازىرە ۋە مۇھاكىمىلەرنى يۈرگۈزۈشەتتى . گاھىلار ھەسرەتلەنىسە ، گاھىلار " داموللا ئۇلۇغ ئادەم ئىكەن ، شېھىتلىك ماقامىنى تېپىپتۇ .... " دەيتتى . گاھىلار قاتىلنى قارغىسا ، گاھىلار داموللىنى ھۆكۈمەت يوقىتىۋەتتى دېيىشەتتى . يەنە بەزىلىرى " ئۆزۈڭنى بىل ! ئۆزگىنى قوي ! دېگەنىدەك ، داموللا ھۆكۈمەت ئىشىغا ئارىلاشماي ئۆز يولىغا ماڭغان بولسا ، بۇ ئاقىۋەتكە قالمىغان بولاتتى " دېيىشەتتى .

شۇ ئارىدا ، نېرىراق تۇرغان ئەپەندى سۆپەت ئىككى يىگىت سۆزگە ئارىلاشتى .

ـ ئاكىلار ، ـ دېدى بىرى – دۈشمەنلەرنىڭ ئارىمىزدا تارقاتقان ئۆسەك گەپلىرىنى تەكرارلىماڭلار . بۇ داموللىڭىزلار سىزلەر ئاڭلىغاندەك ئادەم ئەمەس . " ئەلقىساسۇ مىنەلھەق " ، بۇ كىشىنى ئابدۇقادىر داموللىنىڭ قىساسى بوغدى . چۈنكى ، 12 يىل ئىلگىرى ئۇ زاتنى ئۆلتۈرۈشتە بۇ داموللىنىڭ ھەسسىسى بار ئىدى .

كىشىلەر بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ، يىگىتكە قارىغىنىچە جىم بولۇپ قالدى . يەنە بىر يىگىت سۆزگە ئارىلاشتى .

ـ ئابدۇغوپۇر داموللا شۇنداق كاتتا ئالىم تۇرۇقلۇق شېڭ شىسەينى پەيغەمبەر قىلماقچى بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقتى . ئۇنىڭ ھۆكۈمىتىنى " ئادىل " دەپ كۆككە كۆتۈردى . ئالتە سىياسەتنى " قۇرئان " بىلەن سېلىشتۇرۇپ قەسەم ئىچتى . بۈگۈنكى كۈندە ئۆزىنىڭ قەسىمى ئۆزىنى بوغدى .

ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ جەستى قان يۇقى كىيىملىرى بىلەنلا جىنازىغا سېلىنىپ ، نامىزى چۈشۈرۈلدى مەھمۇت سىجاڭ باش مۇسبەتدار بولۇپ جىنازا ئالدىدا ھازا تۇتۇپ ماڭدى . كەينىدىن قۇتلۇق ھاجى شەۋقى ، ئاندىن داموللىنىڭ ئەۋلادلىرى ، تالىپلىرى ماڭدى . ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ جەستى ئاپپاق خوجا مازىرىغا بارىدىغان يول تۆپىسىدىكى بىر قەبرىستانلىقتا (ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ جەستى

بۆرۈن بىر تەرىپى بەشكېرەمگە ، يەنە بىر تەرىپى ئافاق خوجا مازىرىغا ماڭىدىغان كونا يول دوقمۇشىغا دەپنە قىلىنغان . كېيىن بۇ جايغا 1950 – يىللاردا خۇمدان سېلىنىپ هاك ۋە خىش پىشۇرۇلغاندى . بۇ جاي هازىرقى قەشقەر شەھەر تۆشۈك دەرۋازا " هەزرەت يولى " بويىدىكى 10 – ئوتتۇرا مەكتەپ ئۇدۇلىدىكى دوقمۇش ، يەنى 1 – بىناكارلىق شىركەت ئائىلىكلەر قوروسىغا ماڭىدىغان يول دوقمۇشىغا توغرا كېلىدۇ) قويۇلدى .

\+ \+ \+

" بىرنىڭ كاساپىتى مىڭغا " دېگەندەك ئىش بولدى . ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ ئۆلۈمى سىرلىق بولغان بولسىمۇ ، ئەمما هۆكۈمەت گۇمانلىق كىشىلەر دەپ قاراپ ، قەشقەردە زور رول ئويناۋاتقان ئابدۇراخمان هاجى بىلەن ئەخمەت قۇل هاجىلارنى قولغا ئالدى .

ئابدۇراخمان هاجى ئەسلى ئاتۇشلۇق بولۇپ ، ئىلى ، چۆچەك تەرەپلەردە تىجارەت بىلەن ئۆتكەن ، مەلۇماتلىق ، قابىلىيەتلىك كىشى ئىدى . ئۇ 1935 – يىلىنىڭ ئاياغلىرىدا ئۇيغۇر مەدەنىي ئاقارتىش ئۇيۇشمىسى قۇرۇش ئۈچۈن ئۇرۇمچىدىن قەشقەرگە ئەۋەتىلگەن هەم ئۇيۇشمىغا رەئىس بولۇپ نۇرغۇن خىزمەتلەرنى ئىشلىگەن . مەدەنىيەت – مائارىپنى راۋاجلاندۇرغان ، دارىلئېتام ، دارىلئاجىزىنلارنى قۇرۇپ يوقسۇل ، يېتىم – يېسىرلارنىڭ بېشىنى سىلىغان . قەشقەردە ياغاچ مەتبەئەنى يولغا قويۇپ ، " يېڭى هايات گېزىتى " نى چىقارغان ، دەرسلىك كىتابلارنى باستۇرغان . ئۆز خىراجىتى بىلەن يارباغنىڭ غەربىدە بىرقانچە سىنىپلىق مەكتەپ سالدۇرغان . ئۇ داموللا پاجىئەسىدىن بىرقانچە كۈن ئىلگىرىلا " مىللەت مەجلىسىنىڭ بىر يىغىنىدا ئابدۇغوپۇر داموللا بىلەن بىر مەسىلە ئۈستىدە توقۇنۇشۇپ قالغاندى . شۇنداق قىلىپ قەشقەر يەنە يارامىلىق ئىككى ئادىمىنى قۇربان بەردى .

ئابدۇغوپۇر داموللا ئۇرۇمچى هۆكۈمىتى ئالدىدا ئىناۋەتلىك كىشى بولۇپ ، هۆكۈمەتنىڭ نەزىرىدە ئۇ " مىللەتلەر دوستلۇقىنى چىڭىتىش ۋە يېڭى شىنجاڭ قۇرۇش ئۈچۈن كۆرەشكەن بۈيۈك باھادىر " (ئابدۇغوپۇر داموللا هاجى يازغان رىسالىدىكى شېڭ شىسەينىڭ بېغىشلىمىسىغا قارالسۇن) ئىدى . ئۇ هۆكۈمەت تەرىپىدىن " داموللا شانلىق ئاپرېل ئىنقىلابى ۋە ئۇنىڭ نەتىجىلىرى بولغان مۇقەددەس

ئالتە سىياسىي شوئارنى شىنجاڭ تارىخىدا ئەڭ قىممەتلىك تارىخىي ۋەقە دەپ باھالاپ ، ئۆزىنىڭ يېڭى ھۆكۈمەت ۋە ئۇنىڭ رەھبەرلىرىنىڭ تۇتقان سىياسىي يولىغا تولۇق رازى بولۇپلا قالماي ، بەلكى خەلققە شۇ سىياسەتنىڭ توغرىلىقىنى چۈشەندۈرۈش ، خەلقنى ھۆكۈمەت بايرىقى ئاستىغا توپلاش يولىدا بىباھا ، قىممەتلىك ، ھەقىقىي ۋە سەممىي سانسىز خىزمەتلەرنى كۆرسەتكەن (ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجى يازغان رىسالىدىكى شېئىر شىسەيىنىڭ بېغىشلىمىسىغا قارالسۇن) ، " ئۇ سۆيۈملۈك ئالىيجاناب ھەقىقىي بىر دىنىي داھىي بولۇش سۈپىتى بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ دىنىنىڭ گۈللىنىشىگە قەھرىمانە خىزمەت قىلغان بولسا ، ھازىرقى خەلقپەرۋەر ، ئادالەت ۋە مۇساۋەت ئاساسىغا قۇرۇلغان يېڭى ھۆكۈمەت ۋە ئۇنىڭ ئالتە سىياسىي شوئارىنىڭ دىن ۋە قۇرئان كەرىمگە مۇخالىپ ھېچقانداق يېرىنىڭ يوقلۇقىنى تەكىتلەش بىلەن قانائەتلەنمەي ، بەلكى بىزنىڭ ھەققانىيەتلىك يولىمىزنىڭ قۇرئان كەرىم ۋە ھەدىس شېرىپلەردە زىكرى بولۇنغان ۋە شۇنداق يول بىلەن مېڭىشقا بۇيرۇلغانلىقىنى تەكىتلىگەن " (ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجى يازغان رىسالىدىكى شېئىر شىسەيىنىڭ بېغىشلىمىسىغا قارالسۇن) كىشى دەپ ماختالغانىدى . شۇنىڭ ئۈچۈنمۇ ، داموللىنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر ئۈرۈمچىگە يېتىپ بارغان ھامان ، ئۈرۈمچىدە زور ماتەم مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلۈپ ، ئۇنىڭ ئىش – ئىزلىرىنى ماختاپ شېئىر شىسەي نۇتۇق سۆزلىگەنىدى .

ئابدۇغوپۇر داموللىنى ھۆكۈمەت شۇ قەدەر ماختىغان ، ئۇنىڭ ئۆلمى ئۈچۈن شۇنچىۋالا قايغۇرغان ، ھەتتا : " مەرھۇم داموللىنىڭ يېڭى ھۆكۈمەت ۋە يېڭى ئادىل سىياسەت دەۋرىدە ، شىنجاڭنىڭ يېڭىدىن ئادالەت ، مۇساۋەت (باراۋەرلىك) ئاساسىدا جەبىر – زۇلۇمسىز تەرەققىياتقا قەدەم قويغان دەۋرىدە يېزىپ ، سۆزلەپ تۈگەتكۈسىز تارىخىي خىزمەتلەرنى قىلىپ ، خەلق ۋە ھۆكۈمەت خائىنلىرىنىڭ رەھىمسىز ۋە ۋەھشىيانە قوللىرىدا قەھرىمانلارچە قۇربان بولۇشى ، سۆيۈملۈك دوستىمىزنىڭ بىزنىڭ ئالدىمىزدىن يوقىلىشى يېڭى ھۆكۈمەت ۋە بىز دۈبەن ، جۇشى ۋە فۇجۇشىلار ئۈچۈن ۋە بارلىق شىنجاڭ خەلقى ئۈچۈن ئەڭ ئېغىر ماتەملىك ، ئېسىمىزدىن چىقمايدىغان قايغۇلۇق بىر ئەھۋالدۇر ..... شۇنداق قىممەتلىك ، ئالىيجاناب دوستىمىز يوقالدى . بۇنىڭغا بىزنىڭ ۋە بارلىق

خەلقنىڭ يۈرەكلىرىمىز داغ بولدى . لېكىن ، مەرھۇم يوق بولغان بىلەن ئۇنى تارىخىي خىزمەتلىرى يېڭى شىنجاڭ تارىخىنىڭ بىرىنچى سەھىپىسگە ئالتۇن قەلەم بىلەن يېزىلىپ ، دائىم خاتىرىدە ساقلانغۇسدۇر .. يېڭى ھۆكۈمەت قاتىلنى تېپىش ۋە ئۇنى قاتتىق جازالاش يولىدا قەتئىي چارىلەر كۆرمەكتە " (ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجى يازغان رىسالىدىكى شېڭ شىسەينىڭ بېغىشلىمىسىغا قارالسۇن) دەپ جاكارلىدى . ئەمما قەشقەر خەلقى ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ مەھمۇت مۇھىتى بىلەن سۆزلەشكەندە چىقارغان " يولدىن ئازغان ، شەرىئەت جازاسىدىن چىققان كىشىنىڭ تىلى كېسىلىپ ، ئاغزى يىرتىلىپ ، كانىيى بوغۇزلىنىشى كېرەك " دېگەن پەتىۋاسىنى ئاڭلاپ ، ئۇنى " ئۆلۈم پەتىۋاسى " (كېيىن " ئۆلۈم ۋەدىنامىسى ") دەپ ئاتاشتى ۋە داموللا مەھمۇت سىجاڭنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئۆلىمگە پەتىۋا چىقىرىپتىكەن ، شۇ بويىچە ئۆلتۈرۈلۈپتۇ ، دېيىشتى ۋە ئۇنىڭغا باشقىچە كۆزقاراشتا بولدى .

ئابدۇغوپۇر داموللا ئۆلتۈرۈلۈپ 10 ئايدەك ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ، 1937 – يىلى 4 – ئاينىڭ 2ـ كۈنى (جۈمە) مەھمۇد مۇھىتى چەتئەلگە چىقىپ كەتتى . شۇ چاغدىلا شېڭ شىسەي ھۆكۈمىتى ئۇنى ئوچۇق ئاشكارا " خائىن " جاھانگىرلارنىڭ قۇيرۇقى " دېدى ۋە ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ رىسالىسىنى نەشىردىن چىقىرىپ ، خەلققە ھەقسىز تارقىتىپ بېرىلدى .

ئابدۇغوپۇر داموللا بۇ كىتابنى قەشقەردە يازغان . ئۇ كىتابىدا دىنىي ، سىياسىي ، ئىجتىمائىي مەسىلىلەر ئۈستىدە توختىلىپ ، شەيخ سەئدى يازغان " تۆلكىنىڭ ھېكايىسى " نەقىل كەلتۈرۈپ ، خەلقىمىزنى شېڭ شىسەي ھاكىمىيىتىگە تايىنىشقا دەۋەت قىلغان ھەم شۇنداق قىلغاندىلا روناق تاپالايدىغانلىقى توغرىسىدا گەپ ساتقان . 1935 – يىلى ئابدۇغوپۇر داموللا قەشقەر ۋەكىلى بولۇپ ، ئۈرۈمچىگە قۇرۇلتايغا بارغاندا بۇ كىتاب شېڭ شىسەي تەرەپدارلىرىنىڭ قوللىشى بىلەن ، " شىنجاڭ گېزىتى " ئىدارىسىنىڭ مەسئۇل مۇھەررىرى مەنسۇر ئەپەندى (ۋەتەن ئوغلى) نىڭ مەسئۇل مۇھەررىرلىكىدە 1936ـ يىلى 11 – ئايدا " شىنجاڭ گېزىتى " باسمىخانىسىدا 5000 نۇسخا بېسىلدى .

ئابدۇغوپۇر داموللا ئۆزىنىڭ بۇ كىتابىنىڭ خاتىمىسىدە مۇنداق يازغانىدى : " كاشغەر ئەئيانلىرى بۇ

ھەقىر بىئېتىبارنى ئۇرۇمچى سىڭغا ۋەكىل قىلىپ ئىبەرگىنىدە ، بۇ ھۆكۈمەتنىڭ تۇتقان يولى شەرىئەتىمىزنىڭ قانۇنلىرىغا مۇۋاپىق بولغىنى ئۈچۈن كامال خۇرسەند بولغىنىمىدىن مەجلىسى مەئبۇساندا بىر ، ئىككى ئايەت ۋە ھەدىس بىلەن سۆيلىنىپ ، بۇ ۋەزدە مۇتەئەسسىر بولغان (تەسرلەنگەن) بەزى ئەئئىيانلار : مۇنىڭ نەپئى (پايدىسى) ھەممە شىنجاڭ خەلقىگە يەتسۇن ، بەلكى ھەممە دۇنياغا كەتسۇن ، دېگەن ياخشى نىيەت بىلەن ئۇشبۇ رىسالىنى بۇيرۇپ ئىدى . ئۇنىڭ ئۈچۈن قۇۋۋەت ، ئىستىداتىمىنىڭ يېتىشىچە يېزىپ ھەر مىللەت ۋەتەنداشلارغا ھەدىيە قىلدىم .

.... بۇ رىسالە 1335 – ھجرىيە يىلى مۇھەررەمنىڭ بېشى تامام بولدى " .

بۇ كىتابنىڭ نەشر قىلىنىشىغا دۇبەن شېڭ شىسەي بىلەن ئۆلكە رەئىسى لى يۈڭلار ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىپ بېغىشلىما يازغاندى .

شېڭ شىسەينىڭ بېغىشلىمىسىدا مۇنداق دېيىلگەن :

" بېسىلغۇسى مەرھۇم ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ بۇ رىسالىسى شىنجاڭ خەلقىنىڭ ئىستىقبالى ، ھاياتى ئۈچۈن چوڭ ئورۇن ئالىدىغان قىممەتلىك ۋەقەدىرلىك تارىخي ، سىياسي ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان بىر رىسالىدۇر .

بۇ رىسالە ھۆرمەتلىك مەرھۇمنىڭ 2 – قۇرۇلتايدا بارلىق مىللەت ۋەكىللىرى ئالدىدا سۆزلىگەن ، ھەقىقەتكە ئاساسلانغان نۇتۇقىنىڭ ۋە 4- ئاينىڭ 12 – كۈنىدىن كېيىن ئۆزىنىڭ بارلىق غەيرەت ۋە ئىجتىھاتى ، ھەقىقي دىلى بىلەن خەلققە قىلغان تەشۋىق ۋە تەرغىباتلىرىنىڭ مەنتىقى داۋامىدۇر ....

مەرھۇم ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ بۇ ئەسىرنى شىنجاڭ خەلقى ۋە زاتىنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىگە يەنە بىر مەرتەم ئىشەنسۇن ۋە مەرھۇم باشلاپ بەرگەن يول بىلەن مېڭىپ ، يېڭى ھۆكۈمەتكە ھەقىقي ئىشەنچلىرى كۈچىيىپ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختلىك ۋە سائادەتلىك خەلقلەردىن بولسۇن دەپ چىقاردۇق " .

ئۆلكە رەئىسى لى يۈڭنىڭ بېغىشلىمىسىدا مۇنداق يېزىلغاندى : " مەرھۇم ئابدۇغوپۇر داموللىنىڭ بۇ

ئەسرى بىز ئۈچۈن غايەت بۈيۈك ئەھمىيەتكە ئىگىدۇر . چۈنكى ، ئالتە سىياسەت شوئارىمىزنىڭ مۇسۇلمانلىق دىنىغا قارشى بولماي ، بەلكى مۇۋاپىق ئىكەنلىكى مەرھۇم بۇ ئەسرىدە ئوچۇق كۆرسىتىپ يازغاندۇر ، بۇ ھەقتە شېك دۇبەن ۋە فۇجۇشلارنىڭ يازغان مۇقەددىمىسىگە مەن تولۇق قوشۇلۇشۇم بىلەن بىرگە بۇ ئەسەرنىڭ پات ئارىدا بېسىلىپ خەلق ئارىسىغا تارقىلىشىنى تىلەيمەن ھەم ئۇنىڭ بىلەن خەلقىمىز كۆپ مەنپەئەتلەرگە ئېرىشىدۇ – دەپ چىن كۆڭلۈم بىلەن ئىشىنىمەن ."

\+ \+ \+

ئاردىن يېرىم ئەسىر ئۆتۈپ كەتتى " تۈندىكى پاجىئە " تارىخي ئۆتمۈشكە ئايلىنىپ قالدى . شۇ يىللاردا مەن 6 – دىۋىزىيە باش شتابىدا خوجۇلۇق باشقارمىسىدا ئىشلەيتتىم . دىۋىزىيىنىڭ قورال – ياراغ ۋە ھىساباتىنى باشقۇراتتىم . ئۆيىمىزمۇ دىۋىزىيە شتابى جايلاشقان يۇملاق شەھەرگە يېقىن ئەنجان كوچىسىدا ئىدى . مەھمۇت سىجاڭ يېنىدا دائىملىق خىزمەتتە بولغانلىقىمدىن ئابدۇغوپۇر داموللا ھاجى بىلەنمۇ پات – پات ئۇچرىشىپ قالاتتۇق ، قەشقەر شەھرىدە يۈز بەرگەن تۈرلۈك ۋەقە – ھادىسىلەر بولۇپمۇ شۇ " پاجىئە " نىڭ ئالدى – كەينىدىكى ئەھۋاللاردىن ھەر ۋاقىت خەۋەردار بولۇپ تۇرغان شاھىتلارنىڭ بىرى بولغىنىم ئۈچۈنمىكىن ، ئۇ كارتىنىلار خۇددى تۈنۈگۈن بولۇپ ئۆتكەندەك كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ . شۇڭا بۇ ئىشلار خەلقنىڭ نەزىرىدىن ساقىت بولمىسۇن ، دەپ خاتىرىلەپ قويدۇم .

مەنبە : تارىخ بېتىنى ۋاراقلىغاندا

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 2001 ـ يىل 8 ـ ئاي 1 ـ نەشرى .

تۈزگۈچى غەيرەت ئەيسا

تۈگىدى

بايانات : <<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> تۈزۈپ چىققان ھەرقانداق ئېلكتابنىڭ ئەسلى ماتىرىيالىنىڭ ئاپتۇرلۇق ھوقۇقى شۇ ماتېرىيال يوللانغان توربەت ھەم شۇ توربەتكە يوللىغۇچى ئاپتۇرغا مەنسۇپ !!!

<<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> تۈزۈپ چىققان ئېلكتابلار پەقەت ئۆگىنىش ۋە بىرقىسىم پايدىلانغۇچىلارنىڭ ئوقۇپ پايدىلىنىشى ئۈچۈن تورغا يوللاندى ، ئۇنىڭدىن باشقا سودا ئىشلىرى قاتارلىقلارغا ئىشلىتىش مەنئىي قىلىنىدۇ . ئەگەر قانۇنسىز باشقا ساھەلەردە ئىشلىتىلىپ بىرەر ئاقىۋەت كېلىپ چىقسا بارلىق ئاقىۋەتكە شۇ ئىشلەتكۈچى ئۆزى مەسئول بولىدۇ . <<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> بۇ جەھەتتە ھېچقانداق مەسئولىيەتنى ئۈز ئۈستىگە ئالمايدۇ !!!!!

يۇقىرىقىلاردىن باشقا <<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> تۈزگەن ھەرقانداق ئېلكتابقا نىسبەتەن پىكىر-تەلەپلىرىڭىز بولسا <<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> بىلەن بىۋاستە ئالاقىلاشسىڭىز بولىدۇ .

<<ئۇيغۇر ئېلكتاب گۇرۇپپىسى>> نىڭ QQ توپى : 55451683

2008 ـ يىلى 2 ـ ئاينىڭ 7 ـ كۈنى

شەندۇڭ ـــ جىنەن